

на себя, тем не менее, отход от узкого трактования понятия промышленной собственности неминуем.

Нестерович В. Ф.,

доцент кафедри конституційного та міжнародного права Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, кандидат юридичних наук, доцент

ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК ФОРМА ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПРИЙНЯТТЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ В УКРАЇНІ

Сучасну демократичну та правову державу важко уявити без наявності постійного діалогу влади та громадян. Одним із найбільш поширених конституційно-правових механізмів, який забезпечує відповідну комунікацію є направлення громадянами звернень до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Завдяки зверненням громадян органи влади завжди знаходяться у фокусі суспільних проблем та як наслідок мають можливість оперативного корегувати свою нормопроектну діяльність.

Базовим для регулювання цієї сфери суспільних відносин є Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року, який у ст. 1 визначає, що всі громадяни мають право через звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування брати участь в управлінні державними і суспільними справами, з метою впливу на поліпшення їхньої роботи, а також роботи підприємств, організацій і установ незалежно від форми власності, та відстоювання своїх прав і законних інтересів, а також відновлення їх у разі порушення.

Звернення громадян, відповідно до цього закону може бути висловлене в письмовій або усній формі у вигляді: 1) пропозиції (зауваження) – звернення громадян, де висловлюється порада, рекомендації щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів всіх рівнів, посадових та службових осіб, а також висловлюються думки щодо урегульованості суспільних відносин і умов життя громадян, удосконалення правової основи державного і суспільного життя, соціально культурного та інших сфер діяльності держави і суспільства; 2) заяви (клопотання) – звернення громадян з проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією України й іншими законами їх прав і інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства, а також недоліки діяльності підприємств, організацій, установ незалежно від форми власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових та службових осіб, а також вираження думки щодо поліпшення їх діяльності; 3) скарги – звернення з вимогою про відновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, посадовими та службовими особами.

Особливе місце у системі звернень громадян займають звернення, які направлені на удосконалення поточного законодавства. Розробляти законопроекти, пропозиції про внесення змін до чинного законодавства, в

ініціативному порядку мають право всі громадяни України та юридичні особи. Проте згідно з чинним законодавством України вносяться вони до парламенту тільки від імені осіб та органів, що наділені правом законодавчої ініціативи. Коло суб'єктів права законодавчої ініціативи визначене у ст. 93 Конституції України – це Президент України, народні депутати України, Кабінет Міністрів України та Національний банк України.

Серед суб'єктів права законодавчої ініціативи для громадян, з огляду на вітчизняне конституційне законодавство, найбільш зручніше внести законодавчу пропозицію через народних депутатів України. Це зумовлено тим, що ст. 7 Закону України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року зобов'язує їх постійно розглядати звернення виборців, вживати заходів для реалізації пропозицій і законних вимог та інформувати виборців про свою депутатську діяльність під час особистих зустрічей з ними або через ЗМІ.

Окрім народних депутатів України у межах законодавчого органу, згідно з ст. 16 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» від 4 квітня 1995 року, громадяни можуть також звернутися до парламентського комітету з пропозицією про прийняття нового закону або внесення змін до законодавчих актів, який має підготувати відповідний проект та винести його на розгляд Верховної Ради України. Утім проблема полягає у тому, що дане законодавче положення досить складно реалізувати, оскільки громадяни, хіба що за винятком їх залучення за ініціативою комітету до попереднього розгляду законопроекту й то лише в особі представників об'єднань громадян, не мають змоги брати участь та відстоювати свою точку зору у подальших засіданнях комітету щодо цього проекту.

Використання петиційного права як форми впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів щодо інших суб'єктів права законодавчої ініціативи, гіпотетично можливо, однак фактично наштовкується на низку системних перепон. Так, подати законодавчу ініціативу через Президента України пересічному українцю не під силу, на це спроможні лише особи, які найбільш наближені до Глави держави та володіють значною політичною вагою у суспільстві. Більше того, невідомо чи отримає законодавча ініціатива пересічного громадянина належної уваги в Адміністрації Президента України та чи взагалі дійде безпосередньо на розгляд Президенту України.

Стосовно направлення звернення Кабінету Міністрів України, то ст. 3 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 року вимагає від нього регулярного залучення громадян до процесу прийняття рішень, які мають суспільне значення та ст. 40 цього ж Закону про розгляд пропозицій об'єднань громадян з питань що належать до компетенції Уряду. Проте складність ініціювання внесення законопроекту через Кабінет Міністрів України викликана тим, що за своєю структурою вищий орган у системі виконавчої влади є колегіальною установою і при внесенні законопроекту від його імені виникають певні труднощі, які пов'язані у першу чергу з надзвичайно високою бюрократизацією даної процедури. Мова насамперед йде про досить складну процедуру внутрішнього погодження законопроекту, який буде поданий до Верховної Ради України. Тим більше вона доволі розтягнута у часі. Схожий алгоритм прийдеється витримати якщо подавати законопроект через Національний банк України.

Таким чином, на сьогодні чинне законодавство України не забезпечує у повному обсязі громадянам реалізацію конституційного права на звернення до суб'єктів права законодавчої ініціативи з метою внесення законопроекту чи пропозицію щодо його розробки на розгляд до Верховної Ради України. Тому для покращення ефективності залучення громадськості до законотворчої роботи, необхідно на дану категорію звернень спеціально вказати у законі України про звернення громадян та передбачити процедурний механізм їх реалізації.

Опалинський Ю. В.,
начальник ННІЗ/ДН НАВС
кандидат юридичних наук, доцент

РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Докорінні зміни в соціально-політичних та інших умовах життя суспільства і держави на нинішньому етапі розвитку України створили передумови для реформування системи кримінального законодавства у напрямі подальшої демократизації, гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством.

У Кримінальному кодексі України, прийнятому в 2001 році, зроблено суттєвий крок у напрямі захисту прав і свобод людини. А ті зміни та доповнення, що були внесені до Кодексу останніми роками, наприклад, стосовно встановлення відповідальності за торгівлю людьми, легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом тощо, були необхідними та актуальними.

Разом із тим необхідно визнати, що існуючий Кримінальний кодекс України не повною мірою відповідає новим суспільним відносинам, що склалися в Україні, і не забезпечує належного стану правопорядку, ефективного захисту осіб, суспільства та держави від небезпечних посягань на соціальні цінності, права і законні інтереси, що не дає змоги забезпечити додержання принципу верховенства права в їх діяльності.

Чинний Кримінальний кодекс України, незважаючи на поділ злочинів залежно від ступеня їх тяжкості, передбачає для осіб, які визнаються винними в їх вчиненні, однаковий юридичний наслідок: судимість.

Водночас, законодавство України містить норми про адміністративні правопорушення, що мають судову юрисдикцію та за які передбачено стягнення кримінально-правового змісту (короткостроковий арешт, конфіскація майна, позбавлення спеціального права тощо).

Особи, які притягуються до відповідальності за такі правопорушення, не отримують належних процесуальних гарантій, зокрема, щодо права на правову допомогу, права на оскарження судових рішень тощо, передбачених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.